

Föredrag vid Botaniska Föreningens i Göteborg möte torsdagen den 24 februari 2011 i “Botanhuset”

Föredrag av Eva Andersson: “Glimtar från Kanadas natur”.

Eva presenterade ett stort antal bilder av växter, djur och inte minst natur från (i huvudsak) västra Kanada (Vancouver-trakten samt Klippiga bergen), varifrån vi fick njuta av många synnerligen “konstnärliga” fotografier, bl.a. av sjöar i vilka landskapet speglade sig. Vi fick se ett gott urval av områdets kärlväxter (samt en och annan “lägre kryptogam”), fotograferade vid olika årstider så att många arter kunde studeras såväl i blom som i frukt. Den oceaniska regnskogen utmed British Columbias sydvästkust belystes speciellt väl, då Eva hade särskild förkärlek för denna naturtyp. Det var påfallande hur lik vår egen, floran är i Kanada, fastän givetvis många arter är olika är de flesta släkten och alla familjer välkända även här hemma.

Eva inledde med att visa en bild från en av de naturtyper i Kanada hon blivit mycket förtjust i, den tempererade regnskogen, som karakteriserar stora delar av landets västkust. Efter sin disputation till med. d:r år 2002 fick hon tillfälle att vistas i Vancouver som “post-doc” 2004, varefter hon fortsatt arbetat där under delar av åren 2007, 2008 och 2009. Vi fick se en översiktskarta över Kanada, på vilken Eva markerat några av de platser hon besökt, i första hand givetvis staden Vancouver i sydvästligaste delen av delstaten British Columbia, men även staden Prince Rupert längre norrut vid västkusten i samma delstat, storstaden Toronto i delstaten Ontario samt staden Halifax vid östkusten i delstaten Nova Scotia. Delstaten British Columbia, i vilken Eva vistats under större delen av sin tid i Kanada, omfattar Kanadas västligare delar mellan Förenta Staternas huvuddel och Alaska, och är till ytan drygt dubbelt så stort som Sverige, men har blott ungefär fyra och en halv miljon innevånare (hela Kanada är mer än 22 gånger så stort som Sverige och har ungefär 34 miljoner innevånare). Delstaten är dock till stora delar uppfylld av höga berg (Klippiga bergen och flera andra bergskedjor), varför den beboeliga ytan är avsevärt mindre. Utanför själva staden Vancouver ligger den stora Vancouverön, som är 46 mil lång. Vi fick beskåda stadens centrum (med alla dess skyskrapor) från “Evas strand”, stranden strax nedanför platsen där hon bodde, vilket var längst ute på den halvö som hyser universitetet i British Columbia. På kartan kunde vi se att staden var omgiven av natur på nära håll, bl.a. höga berg strax norr om densamma, “Grouse Mountain” med omgivande toppar. På en flygbild såg vi var universitetet (UBC) låg, ett kryss markerade “Evas strand”, och strax intill stadskärnan låg ett fint skogsområde, Stanley Park. En annan flygbild visade de höga, vassa, snöklädda berg som vidtog ej långt norr om Vancouver. Men eftersom detta skulle bli ett botaniskt föredrag fick vi därefter skåda delstaten British Columbias provinsblomma, trädet stor blomsterkornell *Cornus nuttallii* i full blom; blommorna var visserligen ganska små och oansenliga, men de vita skyltande högbladen syntes desto bättre. Eva hade bott i “Green college” längst ut på udden, från huset ledde en kort stig ned till stranden. Vi fick se huset och stigen, över vilken ett träd hade fallit så att man fick böja sig för att komma fram. Strandens åt söder var rätt stenig, medan den åt norr var bemängd med drivved, till stor del kommen från andra ställen, men också av “lokal produktion”; Eva visade oss hur ett träd höll på att rasa ned för den sandiga strandbrinken. De mer sandiga delarna av stränderna var populära utflyktsmål för delar av Vancouvers befolkning. Vi fick se flera vithövdade havsörnar *Haliaeetus leucocephalus*, vilka Eva hade sett som sina “grannar”. I närheten fanns även ett etnografiskt museum (med indianska totempålar), från vars närhet vi fick se solen gå ned i väster och illuminera strandens vågor.

Efter denna inledning visade Eva oss en nederbörds- och en vegetationskarta över British Columbia. Särskilt delstatens västra delar har mycket hög årsnederbörd, i stora delar mer än 2500 mm, och inom nästintill hela kustområdet mer än 1000 mm (Göteborg har som jämförelse 600–1000 mm). Dessa regnmängder är en förutsättning för den tempererade regnskog som täcker i princip hela kustlandet utom de högsta bergen, men även längre inåt land finns tempererad regnskog på Klippiga bergens västsida, vilket vegetationskartan visade. Stora delar av delstaten är dock uppfylld av höga berg (ungefär tre fjärdedelar ligger högre än 1000 m ö.h.), och här finns förutom fjällhedar och kala berg även stora områden med barrskogar. Den tempererade regnskogen är en mycket speciell miljö som inte finns på så många ställen på jorden, närmast oss i delar av västra Norge, men skogarna på Amerikas västkust är de största av detta slag i världen. Andra områden med tempererad regnskog finner vi bl.a. i Japan, Nya Zeeland, på Tasmanien och i södra Chile. Den kanadensiska regnskogen domineras av barrträd som jättemlockgran *Tsuga heterophylla* och jättetuja *Thuja plicata*, ofta med stammar och grenar helt insvepta i epifytiska mossor och lavar. Det är ingen tillfällighet att dessa båda trädens namn börjar med “jätte”, skogarna här är ofta mycket högstammiga. Det mesta av regnet kommer under “vintern” (november till mars), som inte är så kall, vilket medför att skogarna kan tillväxa hela året, något som

ger en mycket hög produktivitet ur forstlig synpunkt. Vissa träd blir mycket stora och grova, vi fick se en douglasgran *Pseudotsuga menziesii* som var 44 m hög och hade 8,5 meters omkrets vid brösthöjd, kanhända bortemot 1100 år gammal. Även om barrträden dominerar finns det också många lövträd i regnskogarna, som jättelönn *Acer macrophyllum*, vilken vi fick se både insvept i epifytiska mossor och ormbunkar samt i full blom (med långa klasar) och med unga lönnfrukter. Rödal *Alnus rubra* var ett annat lövträd i skogen, liksom vinlönn *Acer circinatum*, som vi också fick se i blom; den hade vackra, röda blommor. Skogen är uppfylld av ormbunkar, mossor och lavar på alla nivåer, och det finns mycket gott om död ved (uppskattningsvis ca 20% av biomassan) som hyser rikligt med vednedbrytande svampar, men trots dessas angrepp ligger döda träd ofta kvar mellan 50 och 100 år där de fallit. Bland skogens mera lågvuxna buskar och örter visade Eva rödlilablommade prunkhallon *Rubus spectabilis*, vaktelbär *Gaultheria shallon* (Ericaceae) med lingonliknande, blekrosa blommor, den taggiga, rödblommiga djävulsklubban *Oplopanax horridus* (Araliaceae), och en mängd ormbunkar, såsom svärdblåken *Polystichum munitum* (ej så olik vår taggblåken *P. lonchitis*, men större och inte fullt lika "taggig"), kambråken *Blechnum spicant* (samma art som hemma) samt frilandsadiantum *Adiantum pedatum*, en nära släkting till medelhavsländernas venushår *A. capillus-veneris*. Givetvis fanns det gott om små bäckar och mindre vattenfall i skogen, kring vilka ormbunkar och mossor frodades. Vi fick se blommande gul skunkkalla *Lysichiton americanus* i dess naturliga miljö (hos oss är den ju införd och förvildad), liksom grova högstubbar, på vilka yngre träd (särskilt jättemlockgran) kunde slå rot, och vars ruttnande ved täcktes av levermossor. Nere på marken låg det rikligt med kottar av jättemlockgran, och vi fick se en storgrova (ca 25 cm lång) banansnigel *Ariolimax columbianus* kalasa på svamp (förmodligen en kremla *Russula* sp.). En annan iögonenfallande marksvamp var blomkålssvamp *Sparassis crispa*, samma art som vi kan finna under grova tallar här hemma. På högre höjd dominerade bergshemlockgran *Tsuga mertensiana*.

På stranden vid Vancouveruniversitet kunde man ännu se indianer som fiskade på mer eller mindre "traditionellt" vis, fastän iklädda moderna vadarbyxor, medan stora lastfartyg syntes i bakgrunden. Här sågs skräpet *Petasites palmatus* blomma med blekt rosa blommor, både han- och honindivid, och i sanden stod även vårsköna *Claytonia sibirica*, som här är inhemska. Prunkhallonet prunkade även här, och täta bestånd av skavfråken *Equisetum hyemale* såg ut "som hemma". Vi fick se alaskadruvfläder *Sambucus racemosa* ssp. *pubens* var. *arborescens* i frukt; den förekommer naturaliserad på Island och har nyligen även påträffats i Norge. Jättelönnen sågs även här i blom, i ett tidigare stadium med rätt utvecklade blad, och i den leriga strandbrinken blommade gyckelblomma *Mimulus guttatus* i sin naturliga miljö. En storgrova vicker, *Vicia nigricans* ssp. *gigantea*, sågs även i blom, liksom den från Asien införda blekbalsaminen *Impatiens parviflora*. Där vatten trängde fram ur lerlagren frodades jättefråken *Equisetum telmateia* precis som nere i Danmark, och så flög en amerikansk gråhäger *Ardea herodias* förbi oss över vattnet. På fuktig mark hade Eva hittat en starr hon misstänkte var islandsstarr *Carex lyngbyei* (något som föreföll rimligt), och där underlaget var torrare såg vi stillahavsarten dynstarr *C. macrocephala*, både i blom och i frukt. Strax ovan stranden vidtog lövskog med rik undervegetation, från vilken drivved sköljts ned, bl.a. en vackert rödfärgad stam, mot vars bakgrund vi även fick se en korsspindel *Araneus diadematus* i sitt nät. Stränderna är påverkade av tidvatten, vars amplitud här varierar mellan en halv och två meter. Eva visade oss stranden vid ebb, med diverse torrlagda grönalger jämte uppsköljda brunalger (av släktet *Laminaria*). En rundslipad sten var särskilt vacker täckt av trådformiga grönalger. På drivveden sågs en trolig fjällticka *Polyporus* cf. *squamosus*, och över det hela svävade fiskgjusen *Pandion haliaëtus*. Eva hade tagit med några få drivvedsstycken med särskilt "skulptural form", men återgick snabbt till floran med blommande *Ambrosia chamissonis*, rätt nära släkt med sträv *Ambrosia A. psilostachya*. Eva avslutade med en solnedgång över Vancouverön.

Därefter följde ett urval bilder från naturen i Vancouvertrakten vid vistelsen där 2004. I skog, dominerad av jättetuja, blommade rosenrips *Ribes sanguineum* i rött och dess släkting "klibbrips" *R. viscosissimum* i vitt. Eva tog oss utmed Seymourfloden upp till Lynn kanjon, där "stinkrips" *R. bracteosum* blommade med blekt rödbruna blommor. Vi såg även nutkahallon *Rubus parviflorus*, som trots namnet har mycket stora, vita blommor, och dess avlägsna släkting armeniskt björnbär *R. armeniacus*, som även här är införd och sprider sig ohejdat. Inhemska är däremot "björnhallon" *R. ursinus*, som mest påminner om våra blåhallon *R. caesius*, och ingår i flera hos oss odlade trädgårdshybrider. Apeln *Malus fusca* stod i fin blom i skogsbrynet, och något längre in täcktes marken av stort ekorrbär *Maianthemum dilatatum*. Vi fick skåda det införda harriset *Cytisus scoparius* med sina vackra gula blommor, och på en högstubbe i skogen började nya ungräd att spira. På marken lyste de gula blommorna av *Viola sempervirens*, och efter en utsikt över Vancouver såg vi den här

inhemska arten sen häggmispel *Amelanchier alnifolia* (troligen i vidsträckt bemärkelse!) i blom. Vid stranden blommade strandlupin *Lupinus littoralis*, en blåblommig halvbuske, i snåren ovanför videkornell *Cornus sericea* och en vacker vildros, möjligen nutkaros *Rosa nutkana*. Eva visade oss hjortron *Rubus chamaemorus*, som här är rätt ovanlig, och ett "lysande" bestånd av blodklöver *Trifolium incarnatum*, här införd precis som hos oss. Däremot är anagrambräcka *Tellima grandiflora* en naturligt förekommande art i Kanada, liksom givetvis en ganska oansenlig gulgrön orkidé, troligen *Piperia unalascensis*. Vipprams *Smilacina racemosa* ssp. *amplexicaulis* sågs med vita blommor i skogen, och efter en blick på vattenfallet vid Norvan fick vi skåda blommande amerikanskt hönsbär *Cornus canadensis*, ej olikt vårt, men större och med en bladkrans under blomställningen. *Rosa skruvrams* *Streptopus lanceolatus* (syn. *S. roseus*) blommade nere i undervegetationen, och åter fick Eva tillfälle att visa sin förkärlek för vackra stubbar. Nere vid marken såg vi liten spetsmossa *Tiarella trifoliata* (Saxifragaceae), betydligt oansenligare än släktingen anagrambräcka, och i alsnåren blommade fingerborgsblomma *Digitalis purpurea*, som är införd från Europa. Prunkhallonets vackert gula frukter inbjöd till provsmakning, men Eva för-säkrade att de inte alls är lika goda som våra egna hallon *Rubus idaeus*. Inne i Vancouver visade oss Eva en delfinskulptur dekorerad med mångahanda blommor, ett exempel på hennes konstintresse. I Stanley Park såg vi basen av en mycket stor och grov jättetuja med 14 meters stamomkrets vid brösthöjd! En stubbe av ett liknande träd var inte mycket klenare. Plymspirea *Aruncus dioicus*, som här är inhemsk, stod med yviga blomställningar i skogen, liksom vippspirea *Holodiscus discolor*, vilken dock är mera hängande. I parken sågs vackert gula "höstlöv" av ginkgo *Ginkgo biloba*, en husvägg med "höstfärger" och en vithövdad havsörn i toppen av ett träd. Vid en stilla liten tjärn speglade sig buskar och träd i vattnet, och i en forsande bäck sågs rundslipade stenar i skuggan under de mäktiga jätteträden i regnskogen, varefter Eva avslutade denna del med en kvällsbild mot centrala Vancouver.

Därefter fick vi ta del av ett flertal bilder från besök i samma område åren 2007 till 2009, inlett med något slags "röse" på stranden som skulle likna symbolen för "Olympiska vinterspelen" 2010 i Vancouver. Vi såg blommande amerikansk nejlikrot *Geum macrophyllum* i sitt rätta hemland, mycket vackert blommande grenar av stor blomsterkornell, något som troligen var den amerikanska korallroten *Corallorhiza maculata* i knopp, samt under de mäktiga regnskogsträden blommande mahonia *Mahonia aquifolium*, som här äger sitt rätta hemland. Uppe i en trädtopp satt en vandringsstrast *Turdus migratorius*, och på marken under såg vi den rätt oansenliga umbellaten *Osmorhiza berteroi* med sina små vita blommor. Vårskönan blommande mellan stenarna i en stenmur, och Eva hittade till sin förvåning en vitsippa *Anemone nemorosa*, som visade sig vara en sällsynthet, i form av en inhemsk varietet *lyallii*. Ytterligare en gulblommande viol i skogen var *Viola glabella*, och i en bäck studerade vi skönheten hos död ved och överspolade stenar. Här sågs ekbräken *Gymnocarpium dryopteris* jämte andra ormbunkar, och på en stock satt en helsvart kustkråka *Corvus caurinus*. Järnek *Ilex aquifolium* fick vi se både med vita blommor och med dess lysande röda frukter, och nere vid marken blommade "mor och barn" *Tolmiea menziesii* (Saxifragaceae), vilken förekommer som odlad hemma i Sverige, men i Kanada är inhemsk. Vi såg murgröna *Hedera helix* klänga på trädstammarna, men även dess vackra blommor, besökta av en geting (Vespidae). Mycket av trädens stammar och grenar i regnskogen var helt inhöljda i mossor och lavar, något som i hög grad bidrog till den "trolska stämningen". Eva visade åter frilandsadiantum, växande i en barkspricka, och på marken frodades rutlungmossa *Conocephalum conicum*. Från en utflykt upp till Mount Seymour (1392 m ö.h.) visades det här naturliga snöbäret *Symphoricarpos albus* med sina välkända "smällbär", och det däremot även här införda jätteslidet *Reynoutria sachalinensis*, samt vackert blommande blå axlobelia *Lobelia siphilitica*. Vi såg höstanemon *Anemone hupehensis* i blom och de vackra höstfärgerna hos vinlönn samt ännu en korsspindel (Eva måtte gilla dessa bitska kryp!). På en trädstam sågs en "tårdrypande" ticka och vid stranden av en mindre å hade Eva fångat "tvättbjörnligan" på bild, i form av tre "bovmaskerade" tvättbjörnar *Procyon lotor*. På en trädstam visades en ekorre, förmodligen den inhemska *Tamiasciurus douglasii*, varefter vi ånyo fick se några mycket grova stubbar med påväxt av diverse lägre och högre växter. En rikligt fruktbarande rönn var av allt att döma vår vanliga *Sorbus aucuparia* (som är införd i Kanada). Vid stranden sågs en trut (*Larus* sp.) försöka svälja en sjöstjärna, och på en hög klippa några svarta skarvar, förmodligen pelagskarv *Phalacrocorax pelagicus*. En vithövdad havsörn satt i ett dött träd, varefter vi åter fick skåda en solnedgång.

Ett mindre antal bilder var ägnade åt "fyrparken" (Lighthouse Park), mitt emot universitetet på andra sidan av stadens hamninlopp, som vi fick se på en flygbild. I den sparade naturliga skogen här sågs grova, knotiga trädstammar, rosablommande fänrikshjärta *Dicentra formosa* (på sidan av en stubbe), nordbräken *Dryopteris expansa*, "lågeföryngring" på en fallen trädstam och majbräken *Athyrium filix-femina*, men just som allt

verkade "hemtamt" fick vi se en art av klippmyrten *Paxistima myrsinites* (Celastraceae) som med sina röda blommor såg mycket "exotisk" ut. Däremot föreföll en fryletuva vara "vanligt" ängsfryle *Luzula multiflora*, medan vit hundtandslilja *Erythronium oregonum* i sin skönhet bröt av från det vanliga. Längst ut på udden stod fyren och visade vägen in till staden, och de kullriga strandklipporna verkade nästan bohusslänska tills Eva visade oss att här växte svärdbräken och andra främmande ormbunkar mellan de högstammiga träden. Stammarna av kaliforniskt smultronträd *Arbutus menziesii* med sin avflagande, bjärt rödbruna bark gjorde även de ett exotiskt intryck, och nere på marken slingrade sig en strumpebandsnok *Thamnophis sirtalis*.

Därefter fick vi följa Eva upp bland de höga bergen i trakten kring Hope, öster om Vancouver, bl.a. i den naturskyddade Manning Park, under våren 2004. Vi började vid Kettledalen med rosablommande hundkål *Apocynum androsaemifolium* (Apocynaceae) och vitt skogsöga *Clintonia uniflora* (Liliaceae s.lat.) prunkande med en enda vit blomma, som namnet anger. Vi såg kalifornisk hasselört *Asarum caudatum* med sina långt utdragna kronflikar, och "vaniljblad" *Achlys triphylla* (Berberidaceae) med trefingrade blad och en rätt oansenlig blomställning. Större vita blommor hade stjärnrams *Smilacina stellata*, medan en förmodad hjärtpenstemon *Penstemon* cf. *ovatus* bar blålila blommor. En småvuxen vänderotsart var sannolikt en *Valeriana scouleri*. Dalgången smalnade av och höjde sig, så att vattnet i dess botten forsade fram i flera smärre vattenfall, invid vilka ormbunkar och buskar trängdes långt ut på klipporna. Här såg vi en limfrört *Collomia heterophylla* (Polemoniaceae), med små rosa blommor tillsammans med vår vanliga krusbräken *Cryptogramma crista*. I ett smärre vattenfall klängde eldakleja *Aquilegia formosa* bland frilandsadiantum, varefter vi anlände till "Landstrom Ridge" och fick utsikt upp mot de delvis snötäckta bergen. Här såg vi rosablommig "filadelfiabinka" *Erigeron philadelphicus* och kokardblomstret *Gaillardia aristata* med sina gula strålblommor och röda diskblommor, men även vad som syntes vara vanlig smällglim *Silene vulgaris* i sanden. Bland mossorna växte ormbunken "indiandröm" *Aspidotis densa* (Adiantaceae) tillsammans med vårt välbekanta bergsspring ("svartbräken") *Asplenium trichomanes*, som även hör hemma i Nordamerika. Vackert rosablommande näbblök *Allium acuminatum* tilldrog sig vår uppmärksamhet, och vid en klippvägg blommade gordonschersmin *Philadelphus lewisii* med vita, väldoftande blommor. Andra blommande växter här var björkspirea *Spiraea betulifolia* ssp. *lucida*, den gula liljan *Lilium columbianum* samt den rosa vänderotsväxten "Sea blush" *Plectritis congesta*. Eva hade deltagit i en exkursion med de lokala "naturalisterna" till Manning Park, men eftersom deltagarna var så få och ingen hade tillgång till bil hade hon fått hyra en bil, en rödorange Mustang, för att de alla skulle komma iväg. Dagen hade visat sig bli rätt regnig, men dagens mål, den rosablommiga *Rhododendron macrophyllum*, hade i alla fall setts i vacker blom, och som en liten överraskning blommande norna *Calypso bulbosa* (fastän något bedagad).

Nästa del handlade om besök i trakten av Howe-sundet norr om Vancouver, samt om "solskenskusten". Evas "äventyrliga expedition" hit gav en annan krusbräken *Cryptogramma* cf. *acrostichoides* och rosablommande småbladig kalmia *Kalmia microphylla* ssp. *occidentalis*; den senare gav Eva en känsla av stor glädje och trygghet, "en hälsning från svenskar i okända marker". Vid en utflykt till Phyllis-sjön sågs olvonarten *Viburnum edule* i blom, varefter vi såg deltagarna samlade för lunchpaus utmed en stigkant. En klockrosling *Menziesia ferruginea* (Ericaceae) blommade med rödbruna klockor och nyutsprungna blad ej olika de hos azaleor; den kallas också "False azalea". En småvuxen vaktelbärsart *Gaultheria ovatifolia* hade vita blommor och hörde till samma växtfamilj. Eva visade en portlakväxt som hon förmodade kunde vara *Montia parviflora* (men vissa trodde mera på släktet *Claytonia*), varefter vi fick se vitblommigt mysktreblad *Trillium ovatum* (Trilliaceae, samma familj som ormbär *Paris quadrifolia*). Nere vid havet erinrade en pappersmassefabrik om Evas egentliga sysselsättning i Kanada, men vi for vidare ut till Bowen-ön, där bredbladig skvattram *Ledum groenlandicum* stod i full blom vid sjöstranden, medan den nog så storvuxna gula näckrosen *Nuphar polysepalum* kastade skuggor över mindre näckrosliknande flytblad, vilka troligen tillhörde dess släkting *Brasenia schreberi*. Som en hälsning hemifrån stod rundsileshår *Drosera rotundifolia* vid stranden, och ej långt därifrån även pors *Myrica gale* i frukt. Inne i skogen blommade dvärghäxört *Circaea alpina*, ännu en välbekant art hemifrån, medan den blåviolettera dvärgcollinsian *Collinsia parviflora* (Scrophulariaceae) hade ett mer "exotiskt" utseende. Vid "solskenskusten" sågs (passande nog?) regnskog i vilken mossor och ormbunkar överhöljde träden, men även utsikten mot "Skookumchuck Rapids", en av de starkaste tidvattensströmmarna i världen, där vattnet ofta strömmar med mer än 30 km/h – den kanotist som hade vågat sig ut i dessa hade fullt upp med att paddla mot strömmen. Nere i havsvattnet sågs "solrossjöstjärnan" *Pycnopodia helianthoides*, medan regnskogen ovanför var fylld av svärdbräken.

Från trakten kring samhället Whistler norr om Vancouver såg vi exempel på torrare skogstyper, belägna på högre nivåer, men i Garibaldi Park var dock träden inhöljda av hänglavar. Uppe vid Garibaldi-sjön sågs kaskadgran *Abies procera* i förgrunden vid en utsikt över sjön mot glaciärerna på andra sidan. En mycket påfallande bergstopp, som vi fick se på håll, kallades för "Black Task"; den var ett i det närmaste cylindriskt restberg. Inne i samhället Whistler lyste träden i röda höstfärger, och en bit utanför sågs de ishöljda bergen från en skidbacke (som dock ännu saknade snö). I september 2009 hade Eva besökt "Alice Lake Park", från vilken vi fick se en vackert röd trollslända (*Sympetrum obtrusum?*), den blåskimrande fågeln stellerskrika *Cyanocitta stelleri*, och bedövande utsikter upp mot höga berg. "Brandywine Falls Park" hade även den mycket vacker natur och ett flertal växter, som överblommad topp-penstemon *Penstemon* cf. *davidsonii* (*Scrophulariaceae*), vår "vanliga" ryl *Chimaphila umbellata* och dess amerikanska släkting *C. menziesii*, som var fåbladigare och violettanstruken; båda var givetvis vid denna tid i frukt. Vi såg en nedfallen, långsträckt (25 cm!) kotte av vit-tall *Pinus monticola*, och i en klippspricka något som erinrade om vår egen krusbräken, men möjligen kunde ha varit en annan art. Däremot såg den rikt apotheciebärande lunglaven *Lobaria pulmonaria* ut "som hemma". Här hade Eva hittat vitt skogsöga i frukt, med ett enda blått bär, medan det "röda hucklebäret" *Vaccinium parvifolium* hade lysande röda bär, men i övrigt ej var helt olik en buskformig version av våra blåbär *V. myrtillus*. Vi fick se vackra höstfärger runt en stilla liten mossgöl i skogen, innan Eva ledde oss fram till det öronbedövande vattenfall, "Brandywine Falls" som från en stilla flytande å störtade sig 70 m i ett enda svep ned i en "gryta", från vilken vattnet sedan rann vidare. Över kanten av stupet hängde mogna lingon *V. vitis-idaea* fritt ned, men de inbjöd väl knappast till plockning; det skulle kunnat bli de sista lingon man plockade...

Efter detta tog Eva med oss till Cypress Park, strax norr om Vancouver, i juni 2004, då det ännu var vår i bergen, och snödrivor låg kvar här och var i skogen. Här knoppades azalean *Rhododendron albiflorum*, medan amerikansk kantljung *Cassiope mertensiana* redan stod i blom med vita klockor. Den starktaggiga krusbärssläktingen *Ribes lacustre* blommade med rosa blommor, medan iskabblekan *Caltha leptosepala* hade vita blommor och grovt naggade, upprätta blad. Liknande blad hade även vattenklöversläktingen *Fauria cristagalli*, men dess blommor var samlade till något tiotal i grenade blomställningar. Även här sågs en småbladig *kalmia*, förmodligen dess ssp. *microphylla*. De långa barren hos vit-tallen satt samlade fem och fem, och på marken under blommade polarkoptis *Coptis trifolia* (*Ranunculaceae*) med vita stjärnlika blommor. Nära några små gölar i skogen sågs sitka-al *Alnus viridis* ssp. *sinuata*, och i mossan ånyo orkidén *Piperia unalascensis*. En vacker binka med rosa strål- och gula diskblommor var möjligen *Erigeron peregrinus*, medan tätörten nere i skuggan var vår vanliga *Pinguicula vulgaris*. Lummerarten *Diphasiastrum sitchense* påminde mycket om vår finnlumner *D. complanatum* ssp. *montellii*, medan den "ripa" som Eva fått se på nära håll hade visat sig vara en hona av sotjärpe *Dendragapus fuliginosus*. Sitkarönnen *Sorbus sitchensis* påminde om vår rönn, men hade nästan helbräddade småblad med blott ett fåtal tänder längst ut. Vid "St. Mark's Summit" fick vi se Eva själv sitta i skogen och se nöjd ut. Här blommade den gula kompositen *Arnica latifolia*, medan vi av "sitkavänderot" *Valeriana sitchensis* fick skåda både vita blommor och mogna frukter med spretiga penslar. Här sågs återigen blommande liten spetsmössa, men av björkpyrola *Orthilia secunda* blott frukter. Vi fick skåda en strålande utsikt ut över Howe-sundet mot norra Vancouver och Bowen-ön. Arktisk lupin *Lupinus arcticus* hade lysande blåa blommor, medan den lilla skruvransarten *Streptopus streptopoides* ståtade med ett enda rött bär. Vår odlade pärleternell *Anaphalis margaritacea* är här inhemsk; den blommade med vita och gula korgar, besökta av myror. Vi följde "Brother Creeks Trail" upp mot vattenfallen, som forsade ned i flera steg utmed stigen. Vi såg en mycket grovstammig douglasgran, och strax intill sågs ånyo kambräken. En bit därifrån blommade en trillingazalea-art *Elliottia pyrolifolia* med rödororangea blommor, och vid vattnet sågs en jämnt gråfärgad amerikansk strömstare *Cinclus mexicanus*. En större släkting till vår knärot, *Goodyera oblongifolia*, hade lätt rosa blommor och mera långsträckta blad. Eva hade rätt mödosamt letat sig upp genom skogen för att komma till "Blue Gentian Lake", och plötsligt låg den där framför henne, med de sumpiga stränderna översållade av högblå "spirigentiana" *Gentiana sceptrum* – en upplevelse av rang!, i synnerhet som det var 11 oktober och hon förmodat att blomningen skulle vara över. I augusti 2009 hade hon varit med "naturalisterna" på en vandring i området, från vilken vi fick se "dvärgblåbär" *Vaccinium caespitosum*, ett lågt ris med bär lika våra egna blåbär. Vid denna vandring hade plötsligt en ung svartbjörn *Ursus americanus* dykt upp på drygt tio meters håll och lufsats förbi gruppen, något Eva tyckte var alldeles fantastiskt. Vi fick även se "svart hucklebär" *Vaccinium membranaceum*, en buske med rätt stora, svartaktiga "blåbär" samt de lysande röda frukterna hos sitkarönn. Den hängande blomställningen hos starrarten *Carex mertensii* påminde om en mindre version av hängstarr *C. pendula* i Danmark, varefter vi fick se "naturalisterna" samlade för

lunch vid en strålande utsikt. Vi såg blommande praktmjölkört *Chamaerion latifolium* (Islands nationalblomma "eyraros") och svärdtåg *Juncus ensifolius* i frukt; båda dessa arter är inhemska i Kanada. Från "Hollyburn Peak Trail" såg vi utsikten mot Mount Baker på andra sidan gränsen, i Förenta Staterna. Detta var en sen höstvandring som Eva företog, varför mycket av växtligheten var frostnupen, men det kan vara vackert även vid denna sena årstid; vi fick skåda lysande höstfärger speglade sig i en liten sjö, och en praktfull bergshemlockgran uppe på toppen av Hollyburn, 1326 m ö.h.

Grouse Mountain, precis nordöst om Vancouver, hade Eva besökt oktober 2004, och sett mer frostnupna växter som kambräken och "blåbärsris" samt en liten ekorre (av okänd art) som tittade fram ur ett håll i snön, vilken då låg tjock över stora delar av berget. Vi fick se två stora grizzlybjörnar *Ursus arctos horribilis* i snöfallet på mycket nära håll, men vad som inte framgick av bilden var att ett staket skilde Eva från björnarna! Goat Mountain i samma område hade hon besökt i september 2008, medan det ännu var grönt ute och stenbärssläktingen *Rubus pedatus* blommande med en enda vit blomma. Rätt stora rosa blommor prydde klocklappjungan *Phyllodoce empetrifomis*, medan grön nysrot *Veratrum viride* hade rent gröna blommor, något som är ovanligt i växtriket. Rosväxten raphönsfot *Luetkea pectinata* (syn. *Eriogynia p.*) hade vita blommor i klase och blad vid basen; den såg egentligen mest ut som något slags stenbräckeväxt. Eva visade oss en enastående panoramautsikt från Goat Ridge (ca 1300 m ö.h.), varefter vi fick se *Carex mertensii* igen, denna gång i blom, samt den, i Nordamerika jämfört med hos oss, betydligt vanligare lämmelstarren *C. macloviana* i frukt.

Därefter visade Eva ett antal bilder från det mera småkulliga landskapet söder om Vancouver, där det bl.a. fanns några fågeldammar, som var trevliga att besöka när växtligheten vilade sig. I flyttfågelsreservatet vid Reifel sågs i november både vår gräsand *Anas platyrhynchos* och amerikansk bläsand *A. americana*, och i vattnet blommande kotula *Cotula coronopifolia*, samma art som i Europa, men den kommer från Sydafrika. Eva hade sett amerikansk sothöna *Fulica americana* och den vackra brudanden *Aix sponsa*, en bild visade hundratals snögäss *Anser caerulescens* och en enda prärietrana *Grus canadensis*. Vid ett senare besök i maj blommande naturaliserad svart klocklilja *Fritillaria camschatcensis* med mörkt svartrödbruna blommor och skärmtry *Lonicera involucrata* med gula. I Minnehada Park växte det rikligt med en stensöta *Polypodium sp.* på trädstammarna, där även några tickor (möjligen någon klibbticka *Fomitopsis sp.*) i olika utvecklingsstadier syntes. Vid Burnaby Lake blommande ännu jättebalsamin *Impatiens glandulifera* i oktober, och i sjön sågs en kricka *Anas crecca* simma, medan en trolig rödvingetrupial *Agelaius cf. phoeniceus* satt ovanpå fruktställningen av kaveldun *Typha sp.* Vid stranden födosökte en obestämd småvadare, och ute på vattenytan spelade brudanden. Sjön Pitt Lake (med tidvatten!) hade besökts i september, då en pilbladsart, möjligen *Sagittaria cuneata* hade stått i full blom, och på den steniga stranden hade solbrud *Helenium autumnale* prunkat bland fackelblomstren *Lythrum salicaria*. En fiskgjuse satt och spanade på en högstubbe, och vid lerstranden blommande rosenvial *Lathyrus latifolius*. Vi fick se spår av svartbjörn i form av spillning och spår av amerikansk bäver *Castor canadensis* i form av fällda träd.

Vid en vårutflykt till Vancouverön sågs det kaliforniska smultronträdet i blom med stora vita klasar, även eken *Quercus garryana* stod då i full blom, ej olik våra egna ekar. Här sågs ånyo den rosa vänderotssläktingen "Sea blush", och (mera förvånande) äkta haverrot *Tragopogon porrifolius*, givetvis införd från Europa. Sömmtuta *Eschscholzia californica* lyste med gulorangea blommor, medan "missionsklocka" *Fritillaria affinis* (syn. *F. lanceolata*) hade brunröda. Ätlig stjärnhyacint *Camassia quamash* (Liliaceae s.lat.) prunkade med blå blommor, medan en norna (kanske var. *occidentalis*) stod i blom inne i skogen, där även brokig tolvgudablomma *Dodecatheon hendersonii* (Primulaceae) blommande i rosa. Vi återsåg "vaniljebladet" från tidigare, men nu med fullt utvecklade blad, liksom även vit hundtandslilja. Mysktreblad var också en tidigare bekantskap, men här hade det rosa blommor i stället för vita (med en fluga av samma form!).

Ett andra besök på ön i augusti 2004 (med en bilresa på 154 mil under en vecka), hade gett en storslagen utsikt, ut över havet mot Mount Baker i Förenta Staterna. Öns huvudort, Victoria, såg ut att höra hemma i en äldre tids England. Vid Lantzville återsågs samma ambrosia som tidigare, medan den gula kompositen *Grindelia stricta* var en ny bekantskap. Vi fick se en enorm douglasgran (med en skalkfigur) vid Cathedral Grove, där även en svartbjörnsunge sågs i grönskan. Vid Tofino följde Eva "Wild Pacific Trail" från det lokala vandrarhemmet utmed havet, där en flock hjortar sågs på de svarta klipporna (möjligen, men troligen inte, svartsvanshjort). Ur en död trädstam tittade svavelticka *Laetiporus sulphureus* fram, och nere vid den klippiga stranden sågs blommande douglasaster *Aster subspicatus* och åter igen pärleternell. Här återsågs

också både det "röda hucklebäret" och "spirgentianan", fastän ingalunda så imponerande som tidigare. Vi såg Eva på en spångad stig intill ett mycket grovt träd omgivet av ormbunkar, varefter vi fick se amerikanskt hönsbär i frukt samt några vackra vattenfall. Skogar omväxlade med myrar på Mount Washington, som trots namnet var ganska platt, men bar en granskog ej olik vår norrländska. Ute i en göl fann Eva vad som förefaller vara plattbladig igelknopp *Sparganium angustifolium*, och en bit därifrån blommade amerikansk blodtopp *Sanguisorba officinalis* ssp. *microcephala*, mindre än vår och uppenbarligen inte alls så "krävande"; den stod bland kråkbär *Empetrum* sp. Vi fick se krokiga, förvridna trädstammar och mötte svärtdåget på nytt i området, medan slätterblommearten *Parnassia fimbriata* var en ny bekantskap. Vi såg en grå lavskrika *Perisoreus canadensis*, och återsåg sitkarönnens frukter. Många av träden var insvepta i hänglavar, åtminstone åtskilliga av dem var berggran *Abies lasiocarpa*. Vattenfallen vid Myra gav ett alldeles speciellt intryck därigenom att en lång stock "stod upp" mitt i fallen. Vid Buttle Lake fick vi skåda en riktig svartsvanshjort *Odocoileus hemionus* i skogen, vändande sin svarta svans emot oss, och uppe i douglasgranarna satt en flock mindre korsnäbb *Loxia curvirostra* och plockade ut frön ur kottarna.

Klippiga bergens kanadensiska del sträcker sig i huvudsak på ömse sidor om gränsen mellan delstaterna British Columbia och Alberta och är till stor del skyddade genom flera nationalparker och andra reservat. I juni 2004 var Eva för första gången uppe i dessa mäktiga berg, varifrån vi fick se många natursköna vyer. Hon inledde dock med att visa ett infört gräs, kamvete *Agropyron cristatum*, men sedan blev det mest av landskap och djur. I en sjö sågs småskrake *Mergus merganser*, hona med ungar, och intill väggkanten en fullvuxen svartbjörn. De mäktiga branterna av Selkirk Mountains imponerade, och nedanför sågs en buskväpplingsart *Hedysarum sulphurescens* med vitgula blommor. Över Kicking Horse River var en naturlig bro spänd, fast inte så högt över vattnet. Vi såg stora wapitihjortar *Cervus canadensis* (nära släkt med våra kronhjortar *C. elaphus*) gå och beta, och på marken blommade vit smörskål *Trollius albiflorus*, med blommor som var mycket mera öppna än de hos våra smörbollar *T. europaeus*. På en grusig strand sågs brunhuvad kostare *Molothrus ater*, boparasit liksom vår gök *Cuculus canorus*. Nedom Crowfoot Glacier vid Bow Lake visade Eva oss en grå nötkråka *Nucifraga columbiana* sittande i en grantopp, På våt mark växte "elefantspira" *Pedicularis groenlandica*, än så länge blott i knopp och helt rödlilaanlupen, och en bit därifrån blommade "amerikansk dvärgbjörk" *Betula pumila*, troligen varieteten *glandulifera*. De höga klippiga bergen överskuggade vandringen och gjorde sig ständigt påminna. Vi såg gulblommig *Arnica cordifolia*, den ljusgulblommiga vedeln *Oxytropis sericea* (rätt så lik vår fältvedel *O. campestris*), buskväplingen *Hedysarum boreale* (förmodligen ssp. *mackenziei*) med rödlila blommor, den mycket speciella cruciferen *Lesquerella arctica* med gula blommor och silvergråa blad och (rätt nära Athabasca Glacier) den tätuvade, gulblommiga fingerörten *Potentilla ledebouriana*. Här blommade även den lilla vita sippan *Anemone parviflora*, och uppe på klipporna sågs tjockhornsfår *Ovis canadensis*, vilka man på vissa ställen kunde komma riktigt nära. En vitblommig bräcka var *Saxifraga bronchialis* (troligen underarten *austromontana*), och samma färg hade blommorna hos violen *Viola canadensis* var. *rugulosa*, medan västlig klippklematis *Clematis occidentalis* ssp. *grosseserrata* hade blekt blåviolettera blommor. Halvparasiten mönjeröd indianpensel *Castilleja miniata* (Rhinanthaceae) lyste med snarare orangea blommor. Vi fick bese utsikten från en hög topp ned mot staden Jasper – Eva hade tagit sig upp en god bit i höjd! Längre ned sågs amerikansk trolldruva *Actaea rubra* i blom, liksom den blekgula aklejan *Aquilegia flavescens*. Nära "Medicine Lake" i Jaspers nationalpark fick vi åter se en fullvuxen svartbjörn på nära håll, tätt följd av sin unge. Kanjonen "Maligne Canyon" föreföll göra skäl för sitt namn; här var det nog bäst att inte falla ned. Eva visade kantljung *Cassiope tetragona* i blom, följd av flera bergstoppar, bland dem "Vita spöket" (på kartan Mount Edith Cavell), ett imponerande fjäll. Angelglaciären på detta berg skickar ned tungor med 40 m mäktig is, från vilka vi fick se kalvning i en issjö, och i gruset sågs ett amerikanskt murmeldjur *Marmota caligata*. Vi såg gul fjällsippa *Dryas drummondii*, dess gula blommor är mindre än hos vår art, och böjer sig ned mot marken. Vid början av Mistaya-kanjonen sågs vattnet forsa ned i densamma, och här blommade en ros ur kanelrosgruppen *Rosa* sect. *Cinnamomeae*, liksom den rosa vedeln *Oxytropis podocarpa*. I Banff nationalpark sågs vid Bow-floden flera höga "lerpelare", möjligen något slags erosionsrester. Här blommade även en oidentifierad vit ört, möjligen tillhörande familjen *Thymelaeaceae*. Vi såg "nockan" *Packera cana* (Asteraceae) blomma med gula korgar och gråludna blad, samt även flikanemon *Anemone multifida*, denna med vita blommor. En kattfot, möjligen *Antennaria rosea*, blommade här, men kattfötterna i Amerika är ett notoriskt svårt komplex som kräver detaljerad undersökning för säker artbestämning. En vacker gul växt hade även den trotsat Evas artbestämningssiver, troligen tillhörde den familjen *Linaceae*. Än en gång fick vi se binkan *Erigeron peregrinus*, samt amerikansk tok *Dasiphora fruticosa* ssp. *floribunda*, den underart som vår odlade trädgårdstok tillhör. Ett synnerligen vackert

bergsmassiv var Mount Rundle i Banff nationalpark, i vars närhet vi fick se en liljeväxt, möjligen *Zygadenus elegans*, men den var blott i knopp varför ingen säker bestämning kunnat göras. Eva visade ytterligare ett exempel på hur död ved antog skulpturala former, varefter vi med ett piggrö Lappula squarrosa avslutade detta besök i Klippiga bergen.

Vid hennes andra besök i Klippiga bergen, i oktober 2007, hade Eva varit i trakten kring Lake Louise och Canmore. Vid detta höstliga besök var lärskogen på bergssidorna redan gul av vissna, men ännu ej avfallna barr. Lärken i fråga var berglärk *Larix lyallii*, som här bildar skogsgränsen. Vi fick se snögetter *Oreamnos americanus* när vi följde Eva upp från Lake Louise till bergsskogarna, där nysnö redan hade fallit. Uppe bland stenarna sågs en nordamerikansk piphare *Ochotona princeps*, och ädelgranarnas kottar hade redan sönderfallit så att blott mittpelaren satt kvar på grenarna. Detta hade Eva undrat mycket över, men det är helt normalt hos släktet *Abies*, det är bara det att de i regel är så höga att man inte ser "fenomenet". En mycket orädd vitstjärtad ripa *Lagopus leucura* hade börjat ändra sin fjäderskrud till vinterns vita färg. Vid sjön Lake Moraine reste sig höga fjällväggar täckta med pudersnö och högre upp med glaciäris, och de av berglärkarna som stod tillräckligt högt upp hade redan börjat falla barr. Det blev enastående vackra motiv av fjäll och skog som speglar sig i klara bergssjöar. Sjön Lake Peyto var azurblå av glaciärslam, medan ett oidentifierat gräs hade helrött höstfärgade blad. Vid samhället Canmore forsade utbredda vattenfall ned för fjällsidorna, varefter vi fick se flera bilder med spegelblanka sjöar som återkastade omgivningens former och färger – "eadem mutata resurgo" (Jacob Bernoulli).

Evas tredje besök i Klippiga bergen skedde i september 2008. Vi fick se ljusblå blommande cikoria *Cichorium intybus*, ögontröst *Euphrasia* sp. (oklart vilken art), stor haverrot *Tragopogon dubius* med citrongula blommor och i frukt, vilka samliga torde vara införda från Europa, samt den däremot inhemska smultronmållan *Chenopodium capitatum*, som sällsynt påträffas även hos oss, och vars högröda fruktställningar gör ett "snyggt men något pråligt" intryck. Dillsenap ("stillfrö") *Descurainia sophia* var ytterligare ett infört europeiskt ogräs utmed vägen till Yoho nationalpark, där hon bodde i en stuga vid Lake O'Hara. Eva vandrade upp i Yoho-dalen, först genom skogen men efter hand i lägre vegetation, där viden *Salix* spp. spelade en betydande roll. Vi fick se linnea *Linnaea borealis* i höstfärgning jämte någon art ur släktet bägarlavar *Cladonia*, varefter vi kom fram till "Tvillingfallen", två parallella vattenfall som kastade sig rakt ned för ett stup (fast det ena var nästan uttorkat vid tillfället). Vi såg fjällen och skogen spegla sig i blanka sjöar och vatten forsa ned i trånga klyftor, varefter vi fick återse *Rubus pedatus*, nu med frukt, ej olik den hos vårt stenbär *R. saxatilis*. En gulblommig komposit väckte fler frågor än den besvarade, men möjligen tillhörde den släktet *Senecio* s.lat., medan en hallonliknande frukt kanske verkligen var en amerikansk ras av hallon; bladen var avsevärt mer utdraget spetsiga och körtelhårigheten på blomskotten påfallande riklig. En "plattlumner" hörde utan tvekan till släktet *Diphasiastrum*, men artnamnet var oklart. Backsippesläktingen *Pulsatilla occidentalis* (syn. *Anemone* o.) höll på att vissna, men hade mogna frukter ej olika dem hos våra arter (dess blommor är vita). Yohosjön på 1750 m ö.h. hade mycket klart, blågrönt vatten. Vi såg bergstoppar i "President Range" som gick upp emot 3000 m ö.h. Björkspirean blommade ännu i bergen, liksom gentianan *Gentianella* cf. *propinqua*, inte olik vår ängsgentiana *G. amarella*. Vattenfallet "Takakkaw Falls" störtade sig ned 380 m från glaciären "Waputik Icefield", högt uppe i bergen. Vi såg återigen blommande amerikansk tok (möjligen en annan ras), vår vanliga prästkrage *Leucanthemum vulgare*, något som möjligen kunde ha varit en skönbinka *Erigeron speciosus* (men klart troligare någon aster *Aster* sp.), fjällspring ("grönbråken") *Asplenium viride* samt höstfärgade blad av mjölkört *Chamaerion angustifolium*. Nära Yoho-floden sågs granarnas grenar inklädda av någon illgul obestämd lav, gula var även blommorna hos ståndssläktingen *Packera* cf. *pseudaurea*. medan det amerikanska hönsbärets frukter var röda. Vi skådade en dunspekk *Picoides pubescens* på en trädstam, där även en långhorning (skalbagge ur familjen *Cerambycidae*) kunde ses. Ett blommande blågull hade osäker arttillhörighet; kanske var det rentav ett europeiskt *Polemonium caeruleum*. Evas utsikt från stugan över Lake O'Hara var betagande vacker, upp mot de gulnande berglärkarna och de snötäckta fjällen därovan. Vi återsåg en nordamerikansk piphare och visades fjälltimotej *Phleum alpinum* samt ånyo blommande mönjeröd indianpensel på vägen upp mot Lake McArthur (2355 m ö.h.), där somliga barrträd ännu dröjde sig kvar kring den azurblåa sjön. Bland starrar på klipporna vilade en sisel-art *Spermophilus lateralis*, och i närheten såg vi fjällglim *Silene acaulis* i blom samt trolig buskhatt *Penstemon* cf. *fruticosus* som var på väg att blomma över. Efter utsikten mot Mount Lefroy visade oss Eva skärmtry i frukt, glänsande svarta bär omgivna av röda högblad, bredbladig skvattram även den i frukt, samt flera bilder som visade hur fjällen speglade sig i de blanka sjöarna – vädret var mycket lugnt. En kattfot *Antennaria* sp. i frukt

följdes av flera vackra vyer och stenar, åter björkpyrola, en gul lav ej olik varglav *Letharia vulpina*, samt en förmodad kragjärpe cf. *Bonasa umbellus* i skogen.

Efter detta fick vi följa Eva på en lång tågresa från Prince Rupert vid västkusten till Halifax på östkusten, totalt 662 mils resa med 99 timmar på tåget (över fyra dygn), den genomfördes i september 2004. Orsaken till denna långa resa var en föreläsningsturné i Kanada, men Eva tog naturligtvis här de tillfällen som bjöds att få se mer av landets natur. Vid ett stopp i skogen utmed järnvägslinjen rusade Eva givetvis ut i den förra, varifrån vi fick se djävulsklubba i gula höstfärger samt några magnifika stubbar. Färden genom Klippiga bergen gav nya vyer, och varje gång tåget stannade för att låta passagerarna "sträcka på benen" gav sig Eva ut med kameran i högsta hugg för att fotografera vad som kunde finnas att se. Hon visade oss utsikten mot Mount Robson (3954 m ö.h.), vid ett längre stopp i Jasper ånyo kokardblomstret *Gaillardia aristata*, lavbevuxna träd, de säreget formade stammarna hos amerikansk asp *Populus tremuloides*, rikt frukt bärande finnros *Rosa acicularis* samt smultronarten *Fragaria glauca* i blom. Vi såg solnedgången i Winnipeg, blad av pärlbräken *Onoclea sensibilis* på fuktig mark utmed tåglinjen, varefter vi plötsligt var i Montreal, där Eva visade interiören hos den katolska "Notre Dame"-basilikan. Till slut var vi framme vid Atlanten, där vi såg fyren vid "Peggy's Cove" nära Halifax på Nova Scotia.

Slutligen fick vi se ett antal bilder från nationalparken Algonquin i Ontario, nordöst om Toronto. Här var Eva i maj 2008, då hon bodde på "Bartlett Lodge". Lövskogen i omgivningen var då i fasen tidig vår, i det att trädens knoppar hade brustit, men bladen ännu ej vecklats ut. Bland markens blommor såg vi purpurtreblad *Trillium erectum* med karmosinröda blommor, olvonarten *Viburnum lantanoides* med sina vita sterila skyltande blommor kring knopparna, vitblommade polarkoptis (även här!), krusigt treblad *Trillium undulatum* med vita blommor tecknade med rosa strimmor, samt smultron *Fragaria vesca* (troligen underarten *americana*). Eva följde ett brusande vattendrag och fann bronsfärgad hundtandslilja *Erythronium americanum*, vars blommor var gula, en starr som mycket liknade skogsstarr *Carex sylvatica* och en annan som mera såg ut som vårstarr *C. caryophylla*, något som förmodligen var ännu outvecklad kryparalia *Aralia nudicaulis* (ej helt olik unga blad hos sockblommor *Epimedium*), unga knoppar av bredbladig skvattram, en vitblommig (oidentifierad, men vacker) viol *Viola* sp., en "kanadensisk" häggmispel *Amelanchier* sp. i blom, liksom en likaså oidentifierad starr *Carex* sp. Ute i en skogssjö låg en död trädstam med vackra former och speglade sig i vattnet, och ett rosablommigt "vinbär" *Ribes* sp. var helt nyutslaget. Karolinavårsköna *Claytonia caroliniana* blommade med rosastrimmiga blommor på vit botten, ej så olik hur harsyran *Oxalis acetosella* ibland kan se ut, men bladen var helt annorlunda. Kanadalärk (eller tamarack) *Larix laricina* hade påbörjat sin barrsprickning och hade rikligt med kottar, medan det lågväxta "blåbäret" *Vaccinium angustifolium* hade nyutsprungna blad och vita, klocklika blommor. I en sjö hade Eva fått se "målad vattensköldpadda" *Chrysemys picta* (av underarten *marginata*) sola på en stock, en syn som kändes lätt "överklig" i den för övrigt ganska "nordiska" naturen. Amerikanskt järpbär *Epigaea repens* (Ericaceae) blommade med vita, rododendronliknande blommor vid marken, och ett vackert gulblommigt try *Lonicera* sp. hängde över stigen genom skogen. I vattnet på andra sidan av en sjö upptäckte Eva en östkanadensisk älg *Alces alces americanus* på långt håll, men fick nöja sig med detaljstudier av gräs, spirande ormbunkar och träd vid vattendragen. En ramsliknande växt, möjligen skruvrans *Streptopus amplexifolius*, stod i ung knopp, och i mossan vid sjöstranden växte flugtrumpet *Sarracenia purpurea* (precis som i Gammelstorp). En ovanligt upprätväxande lummer var *Lycopodium dendroideum*, medan en mintgrön "blomma" visade sig vara en amerikansk månspinnare *Actias luna*, en påfallande stor fjäril (ungefär 10 cm vingspann). Mot slutet av sin vandring fick Eva i alla fall se en östkanadensisk älg på nära håll, varefter följde några bilder av växter och djur: en blålila viol *Viola* sp. (ej olik skogsviol *V. riviniana*), en krabbspindel på något slags körsbär *Prunus* sp., knoppande liljeväxter som steg upp ur marken, någon blommande lönn *Acer* sp. med ännu ej färdigutvecklade blad, fagert blommande rosa skruvrans, (östlig) hemlockgran *Tsuga canadensis* med kottar, finnmyrten *Chamaedaphne calyculata* i bästa blom, liksom porsen vid stranden, sjömanshjärta *Dicentra cucullaria* med gulvita blommor, ännu ett "vinbär" *Ribes* sp. (detta med vita blommor), samt fagerblommande stort treblad *Trillium grandiflorum*. Eva avslutade så denna långa bildvisning med en sista solnedgång sedd från Vancouver ut över Stilla havet, på vilken hon lagt in dels adressen till sin egen hemsida <http://www.evasvandring.se> (där hon lovade att lägga ut alla bilderna!), dels till den goda "nätflora" över British Columbia <http://www.geog.ubc.ca/biodiversity/eflora/> som hon flitigt använt.

Vid den efterföljande frågestunden framkom bl.a. att klimatet vid Vancouver mycket påminner om norska Vestlandets, men att det inte heller egentligen är så olikt Göteborgsklimatet, dock mildare vintrar och en hel del mer nederbörd. Vårarna är rätt tidiga, men somrarna blir sällan riktigt varma, på högsommaren kommer temperaturen upp till ungefär 20–25 °C under fina dagar. Maj undrade om Eva hade känt sig trygg bland alla björnar, på vilket Eva svarade att svartbjörnarna inte alls är farliga; dessutom var vissa bilder tagna på längre avstånd än vad de gjorde intryck av. Man ser rätt sällan björnar i det vilda; de håller sig undan från människor, precis som våra egna brunbjörnar. Många av bergssjöarna hade en speciell blågrön färg som berodde på glaciärslammet i dem. Jättetujans ved används till mycket, bl.a. som byggnadsvirke och till utemöbler; den är mycket motståndskraftig mot röta och behöver ej behandlas. Strumpebandssnoken är inte giftig; den hålls rätt ofta som terrariedjur (och en population finns etablerad söder om Göteborg!). Den förening, "naturalisterna", som Eva var ute på ett antal exkursioner med heter egentligen "Nature Vancouver" och är en förening för naturintresserade i sydvästra British Columbia: ornitologer, botanister, marinbiologer, geologer o.s.v. Någon undrade om deras botanister "låg på samma nivå" som vår Förening, på vilket Eva svarade "Nej, vi kan mycket mera!". De som intresserar sig för växter bland "naturalisterna" är mest inriktade på stora, vackra, inhemska arter; de bryr sig inte så mycket om oansenliga små växter och vad beträffar ruderväxter kan det möjligen bli fråga om att försöka utrota "aliens" om de verkar sprida sig ut i naturen. Eva kunde inte ge något säkert svar på hur många kärlväxter som totalt förekom i British Columbia, men själv hade hon sett ca 400 arter, varav ungefär hälften var sådana som vi även finner i Sverige, åtskilliga dock införda på det ena eller det andra stället. Västra Kanada känns väl långt borta men det är egentligen ganska likt delar av Norden; hon hade inte stött på några okända växtfamiljer, men däremot en hel del "nya" slakten. Detta är inte så märkligt, hela norra halvklotets arktiska och tempererade delar förs till samma florarike "Holarktisk" och skillnaderna mellan dess olika delar är måttliga. Ett besök i "Capensis" i Sydafrika blir en helt annan upplevelse; där är en högst väsentlig del av växtfamiljerna sådana som inte förekommer hos oss. En titt i en kanadensisk naturbok gav svar på frågan om artantalet: hela Kanada har ungefär 3200 kärlväxter och British Columbia därav knappt 2500, vilket kan jämföras med Sveriges omkring 1800 inhemska växter. Eva hade tagit med sig ett flertal böcker från Kanada, floror, naturguider och – konstböcker, som åhörarna inbjöds att titta på efter att mötet avslutats. Någon undrade om alla Evas bilder var från "naturskog"; ja, i alla fall det mesta som vi sett, men visst förekommer skogsbruk även där, det dominerar dock inte landskapet (som hos oss med enformiga kalhyggen och urtråkiga "granåkrar"). Från flyg ser man dock stora hyggen även i Kanada, men det finns mycket "naturskog" kvar, även strax utanför storstaden Vancouver. På frågan om människornas förhållande till naturen i Vancouvertrakten svarade Eva att många är ute och vandrar (det ser man inte minst på de till halvvägar nedslitna stigarna), men då stora delar av terrängen är ganska otillgänglig håller sig de flesta på stigarna. Traktens "ursprungliga" indianbefolkning är nästan fullständigt inordnad i samhället och lever ungefär som britternas ättlingar, fast man kan lägga märke till att en hel del traditionellt fiske fortfarande bedrivs av dem. Numera pågår en stor invandring från Ostasien till västra Kanada, i synnerhet flyttar kineser dit i stor skala; de har ofta en eller annan "specialkompetens" som efterfrågas i näringslivet. Som en slutkommentar framhölls att Eva är en mycket skicklig fotograf som har lyckats åstadkomma underbara "konstnärliga" bilder av naturen.